UNDERLAG INFÖR WORKSHOP

Nationella åtgärder för en robust vattenförsörjning

Regional vattenförsörjningsplan 2026–
Förslag till åtgärder för nationella myndigheter

Beskrivning av föreslagna åtgärder

17 åtgärder · 5 teman · ansvarig aktör och beskrivning per åtgärd

LÄS GÄRNA IGENOM UNDERLAGET INFÖR WORKSHOPEN

ÖVERSIKT

Alla 17 åtgärder

KUNSKAPSUNDERLAG OCH KARTLÄGGNING — 3 åtgärder

05	Utvecklat kunskapsunderlag för grundvattenuttag	SGU	s. 5
06	Utvecklat kunskapsunderlag för ytvattenuttag och anpassad S-HYPE modell för Gotland	SMHI	s. 5
08	Identifiering av vattentäkter för skydd och totalförsvarsbehov	FM	s. 6

VÄGLEDNING OCH REGELVERK — 6 åtgärder

01	Separerade system vid nybyggnation	Boverket	s. 4
02	Vägledning och stöd för enskild vattenförsörjning	SGU, SLV, RG (regional vattenrådgivare)	s. 4
07	Vägledning för bevattning med avloppsvatten och tekniskt vatten	NVV	s. 6
09	Vägledning för tillsyn enligt LAV	HaV	s. 6
10	Vägledning för alternativt vatten till djur	JVV	s. 7
11	Stöd vid riksintresseavvägningar mellan försvar, vatten och mineral	FM, SGU, HaV, NVV	s. 7

VATTENEFFEKTIVISERING OCH LAGRING — 2 åtgärder

03	Vatteneffektivisering företag, jordbruk och miljöfarliga verksamheter	HaV (TVV bidrag?), NVV, JVV	s. 4
04	Magasinering av ytvatten	JVV	s. 5

FINANSIERING OCH STÖD — 2 åtgärder

12	Dricksvattenbidrag för sårbara regioner	HaV	s. 7
16	Bidragsmedel för externa samverkansprojekt	HaV, Klimat- och näringslivsdepartementet	s. 9

BEREDSKAP OCH KRIS — 4 åtgärder

13	Ledningsstöd vid krissituationer kopplade till vatten	MCF	s. 8
14	Identifiering av beredskapsbrunnar och alternativa vattenkällor	SGU	s. 8
15	Ökad laboratoriekapacitet för dricksvattenanalys	SLV	s. 8
17	Vidareutveckling av rapporteringssystem för brunnsstatus	MCF, SGU	s. 9

01

VÄGLEDNING OCH REGELVERK

Separerade system vid nybyggnation

ANSVARIG Boverket

Det diskuteras ofta kring möjligheterna kring att införa separerade system, för dricksvatten samt för det vatten som används i hushåll som inte behöver ha dricksvattenkvalitet (ex.toalett), vid nybyggnation. Det bedöms finnas ett behov att utreda möjligheter och hinder för att kunna ställa krav på separerade system för nya bostadsområden.

02

VÄGLEDNING OCH REGELVERK

Vägledning och stöd för enskild vattenförsörjning

ANSVARIG SGU SLV RG (regional vattenrådgivare)

Det finns ett behov av en nationell samlad informationskanal för enskild vattenförsörjning samt stöd till lokala vattenrådgivare. Information om hur man tar hand om sin enskilda brunn på bästa sätt, hur man tar hänsyn till de lokala förhållandena där man bor, hur man läser ett analysprotokoll, vilken typ av reningsanläggning och filter som finns, påverkan av klimatförändringar på den enskilda brunnen osv. För enskilda avlopp finns idag på motsvarande sätt Avloppsguiden.

03

VATTENEFFEKTIVISERING OCH LAGRING

Vatteneffektivisering företag, jordbruk och miljöfarliga verksamheter

ANSVARIG HaV (TVV bidrag?) NVV JVV

Det finns ett stort behov från företag på Gotland att arbeta med vatteneffektivisering. Att arbeta i nätverk och dela med sig av erfarenheter kan vara ett sätt. Till exempel borde industrins processvatten kunna återanvändas på ett annat sätt jämfört vad som sker idag och rådgivning riktad mot lantbrukare på Gotland om vatteneffektiva bevattningsmetoder och markvattenhantering. Vägledning och rådgivning i vattenbesparande tekniker för näringsliv och branscher med hög vattenförbrukning. Möjligheter till bidrag och stöd ses över.

04

VATTENEFFEKTIVISERING OCH LAGRING

Magasinering av ytvatten

ANSVARIG JVV

Det finns ett behov av att öka förmågan att lagra ytvatten inom lantbruket, både som dammar och våtmarker. Stöd för investering för detta inom lantbruket kan behöva öka. Efterfrågan på Gotland är mycket stor. Problematiken kan tänkas öka i ett förändrat klimat varför det också är en viktig klimatanpassningsåtgärd.

05

KUNSKAPSUNDERLAG OCH KARTLÄGGNING

Utvecklat kunskapsunderlag för grundvattenuttag

ANSVARIG SGU

SGU utökar antalet mätpunkter för grundvattennivåer på Gotland och utvecklar hydrogeologiska modeller för öns grundvattenförekomster. Vidareutveckling av S-HYPE-modellen för regionala och lokala förhållanden på Gotland, inom ramen för projekten Hållbar vattenomställning i torra odlingslandskap och Vattenuttag. Detta ger myndigheter bättre underlag vid prövning och omprövning av grundvattenuttag, så att miljökvalitetsnormerna för grundvatten kan följas och kommunernas vattenförsörjningsplanering underlättas.

06

KUNSKAPSUNDERLAG OCH KARTLÄGGNING

Utvecklat kunskapsunderlag för ytvattenuttag och anpassad S-HYPE modell för Gotland

ANSVARIG SMHI

SMHI tar fram och tillgängliggör hydrologisk data och prognoser för Gotlands ytvattenresurser, inklusive flöden och tillgänglig volym. Detta ger myndigheter bättre underlag vid prövning och omprövning av ytvattenuttag, så att miljökvalitetsnormerna för ytvatten kan följas och kommunernas vattenplanering underlättas.

07

VÄGLEDNING OCH REGELVERK

Vägledning för bevattning med avloppsvatten och tekniskt vatten

ANSVARIG NVV

Naturvårdsverket tar fram en vägledning utifrån regelverk och krav på ämnesinnehåll vid bevattning med avloppsvatten och tekniskt vatten för olika ändamål. Detta möjliggör säker återanvändning av vatten inom lantbruk och grönytor, vilket minskar användningen av dricksvatten på Gotland.

08

KUNSKAPSUNDERLAG OCH KARTLÄGGNING

Identifiering av vattentäkter för skydd och totalförsvarsbehov

ANSVARIG FM

Försvarsmakten identifierar och kartlägger vattentäkter av betydelse för försvaret samt definierar sitt framtida vattenbehov på Gotland. Detta ger underlag för att säkerställa skydd av strategiska täkter och för att integrera försvarets behov i regional vattenförsörjningsplanering och beredskapsarbete.

09

VÄGLEDNING OCH REGELVERK

Vägledning för tillsyn enligt LAV

ANSVARIG HaV

Havs- och vattenmyndigheten tar fram vägledning och stöd för genomförande av tillsyn enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV), i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer. Detta stärker en enhetlig och effektiv tillsyn av kommunernas VA-verksamhet, inklusive på Gotland.

10

VÄGLEDNING OCH REGELVERK

Vägledning för alternativt vatten till djur

ANSVARIG JVV

Idag finns inga generella råd för att använda annan vattenkvalitet än dricksvattenkvalitet till djur. Detta försvårar för djurägaren som har det direkta ansvaret, men är också en utmaning för myndigheter som behöver hantera kriser som omfattar större områden med drabbade primärproducenter och där det finns ett behov av att anvisa vattenhämtning vid alternativa vattenkällor.

11

VÄGLEDNING OCH REGELVERK

Stöd vid riksintresseavvägningar mellan försvar, vatten och mineral

ANSVARIG FM SGU HaV NVV

Försvarsmakten, SGU och Havs- och vattenmyndigheten tar gemensamt fram stöd för avvägningar mellan riksintressen kopplade till totalförsvar, vattenförsörjning och mineralutvinning. Detta underlättar myndigheters hantering av motstående intressen i planerings- och prövningsprocesser.

12

FINANSIERING OCH STÖD

Dricksvattenbidrag för sårbara regioner

ANSVARIG HaV

Havs- och vattenmyndigheten möjliggör ett statligt dricksvattenbidrag med särskilt fokus på regioner i sårbart läge, exempelvis Gotland. Bidraget stödjer investeringar i robust dricksvattenförsörjning, samordningsinsatser samt minskar sårbarheten för torka, vattenbrist och klimatförändringar i utsatta områden.

13

BEREDSKAP OCH KRIS

Ledningsstöd vid krissituationer kopplade till vatten

ANSVARIG MCF

Myndigheten för civilt försvar utvecklar och tillgängliggör ett ledningsstöd med fokus på vattenförsörjning vid krissituationer, exempelvis torka eller vattenbrist. Detta stärker samordningen mellan berörda aktörer i ett län och ger tydligare struktur för beslutsfattande och resurshantering vid akuta vattenkriser.

14

BEREDSKAP OCH KRIS

Identifiering av beredskapsbrunnar och alternativa vattenkällor

ANSVARIG SGU

SGU identifierar och kartlägger beredskapsbrunnar samt alternativa vattenkällor på Gotland som kan nyttjas vid krissituationer eller vattenbrist. Detta ger länsstyrelsen och kommunerna ett bättre underlag för beredskapsplanering och stärker robustheten i dricksvattenförsörjningen vid akuta lägen.

15

BEREDSKAP OCH KRIS

Ökad laboratoriekapacitet för dricksvattenanalys

ANSVARIG SLV

Livsmedelsverket stärker laboratoriekapaciteten både nationellt och lokalt för analys av dricksvattenkvalitet. Detta säkerställer snabbare provsvar och bättre beredskap vid kvalitetsavvikelser eller krissituationer, vilket stödjer Gotlands kommun och VA-huvudmän i arbetet med en trygg dricksvattenförsörjning.

16

FINANSIERING OCH STÖD

Bidragsmedel för externa samverkansprojekt

ANSVARIG HaV Klimat- och näringslivsdepartementet

Berörda nationella myndigheter avsätter bidragsmedel som länsstyrelser kan söka för externa projekt i samverkan med regionala aktörer. Detta möjliggör finansiering av konkreta åtgärder för vattenförsörjning och vattenberedskap på Gotland, utöver befintliga ordinarie anslag.

17

BEREDSKAP OCH KRIS

Vidareutveckling av rapporteringssystem för brunnsstatus

ANSVARIG MCF SGU

SGU och Myndigheten för civilt försvar utvecklar tillsammans ett förenklat system för brunnsägare att rapportera brunnsstatus. Detta ger snabbare lägesbild av enskild vattenförsörjning vid torka och stärker beredskapsplaneringen på Gotland.